

Asia: VN/26445/2023

Lausuntopyyntö Kuluttajaluotto- ja rahoituspalvelujen etämyyntityöryhmän mietinnöstä

1 Yleiset huomiot

Yleiset huomiot

Nordea Bank Abp (jäljempänä 'Nordea') kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Nordea-ryhmä koostuu Nordea Bank Abp -emoyhtiöstä sekä sen tytäryhtiöistä. Lausuntomme kattaa Nordea-ryhmän huomiot esityksestä.

Nordea pitää tärkeänä tavoitetta estää kuluttajien ylivelkaantumista ja näkee tarpeelliseksi uudistaa kulutusluottosäätelyä johtuen luottomarkkinoiden muutoksista. Nordea yhtyy Finanssialan lausuntoon ja korostaa erityisesti seuraavia näkökulmia.

2 Kuluttajaluottodirektiivin täytäntöönpano

2.1 Yleiset huomiot

-

2.2 Soveltamisalan laajennus

Ehdotettu KSL 7:1a:n muotoilu on ongelmallinen rahoitusalan toimijoiden tasavertaisen kohtelun näkökulmasta eikä omaksuttu säätelyratkaisu ole toimiva ylivelkaantumisen hillitsemisen tavoitteen kannalta, koska se käytännössä mahdollistaa säätelyn kiertämisen ammattimaisen luotonantajan (kolmas osapuoli) ja myyjän tai palveluksen suorittajan välisin sopimusjärjestelyin.

Vaikka riski luottosäätelyn tarjoaman suojan toteutumatta jäämisestä on tässä yhteydessä jossain määrin tunnistettu mietinnön vaikutusarvioinnissa (s. 82), sille tulisi antaa lainvalmistelussa riittävä painoarvo, kun otetaan huomioon ennakoitavissa oleva yhä useamman toimijan siirtyminen ns.

saatavan siirtomalliin sääntelyratkaisun seurauksena ja se, ettei vakuudettomien maksunlykkäysten merkitys ole vähäinen ylivelkaantumisen taustasyynä.

Käytännössä maksunlykkäyksiin usein liittyy mahdollisuus pidentää myöhemmin maksuaikaa ammattimaisen luotonantajan tarjoamalla osissa maksamisen mahdollisuudella, minkä johdosta kuluttajalta aletaan veloittaa usein korkeitakin luottokustannuksia alkuperäisen maksuajan jälkeen. Varsinkaan tällaisessa tilanteessa ei ole perusteltua, että luottosääntelyä sovellettaisiin vasta osissa maksamisen yhteydessä, koska velka on syntynyt jo maksunlykkäystä myönnettäessä ja luottokelpoisuuden arviointi olisi ollut tarpeellisinta tehdä jo tuolloin.

Siten sääntelyratkaisusta saataisiin tältä osin ehdotettua oikeasuhtaisempi ja paremmin eri näkökulmat huomioon ottava esimerkiksi lisäämällä KSL 7:1a:ään seuraavan sisältöinen 3 momentti:

”Tämän luvun säännöksiä kuitenkin sovelletaan maksunlykkäykseen 1 tai 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa silloin, kun jo maksunlykkäystä myönnettäessä on tiedossa, että kuluttajalle tarjotaan maksunlykkäyksen aikana mahdollisuutta maksaa velka pidemmän luottoajan kuluessa niin, että siitä peritään korkoa tai muita luottokustannuksia.”

2.3 Luottokelpoisuuden arviointi ja sopimusoikeudelliset seuraamukset

Ehdotetun KSL 7:14.5:n mukainen sopimusoikeudellinen seuraamus on sellaisenaan liian ankara, eikä siinä huomioida mahdollisten rikkomusten erilaisia asteita. Ehdotuksen sanamuodon mukaan luotonantajan rikkoessa velvoitetaan arvioida kuluttajan luottokelpoisuus tai säilyttää tiedot luottokelpoisuusarviointia varten tehdyistä toimista, kuluttajalla ei ole velvollisuutta maksaa luoton korkoa tai muita luottokustannuksia lainkaan. Jos luotonantaja rikkoo velvollisuuttaan varmistaa kuluttajaa koskevien tietojen ajantasaisuus tai velvollisuuttaan arvioida luottokelpoisuus uudelleen, kuluttajalla ei ole velvollisuutta maksaa luoton korkoa eikä muita luottokustannuksia korotuksesta lukien.

Luottokelpoisuusarvioon käytettäviä tietoja ei ole kaikilta osin yksityiskohtaisesti säännelty. Myöskään hyväksyttäviä luottopäätössääntöjä ei ole säännelty tai ehdotettu yksityiskohtaisesti säänneltäväksi. Onkin ilman muuta selvää, että esim. huomioon otettavat tiedot on voitava valikoida oikeasuhteisesti haettavan luoton keston ja suuruuden perusteella. Tätä puoltaa tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden näkökulmat. Luottokelpoisuuden arvioinnin käytäntöihin vaikuttavat valvontaviranomaisten, kuten luottolaitosten osalta Euroopan pankkiviranomaisen (EBA), kulloinenkin ohjeistus.

Luotonantajan luottoriskin kannalta on ensisijaisen tärkeää, että luottokelpoisuusarviossa kartoitetaan oikein kuluttajan luottokelpoisuus. Koska huolellisen luottokelpoisuusarvion vaatimukset eivät kuitenkaan ole yksityiselitteiset, katsomme, että sopimusoikeudellisen

seuraamuksen tulisi soveltua korkeintaan tilanteeseen, jossa luotonantajan rikkomus luottokelpoisuusarviota koskevan velvoitteen suhteen on olennainen. Tällainen olennainen rikkomus voisi olla esimerkiksi se, ettei luotonantaja huomioi positiivisesta luottotietorekisteristä saatavia tietoja luottokelpoisuusarviossa. Jos taas korkojen ja kulujen menettämisseuraamus olisi osittainen, olisi seuraamus mahdollista mitoittaa käsillä olevan rikkomuksen olennaisuuden mukaan.

Ehdotetun sääntelyn ongelmia havainnollistaa esimerkki, että luotonantaja on hyvässä uskossa katsonut noudattaneensa luottokelpoisuuden arviointia koskevaa sääntelyä, eikä sääntelyn rikkomus ole siis selvä ja olennainen. Myöhemmin tuomioistuim (ja lopulta korkein oikeus) päätyy jossakin yksittäistapauksessa tulkitsemaan niin, että sääntelyä ei ole täysimääräisesti noudatettu ja toteaa luottokustannuksia koskevat vaatimukset pätemättömiksi säädetyn ankaran ja kategorisen sopimusoikeudellisen seuraamuksen johdosta. Käytännössä tämä voi tarkoittaa luotonantajalle huomattavia taloudellisia tappioita ja kestänytöntä tilannetta, jos lainvoimaisen tuomion johdosta luottokustannuksia koskevat vaatimukset ovat täytäntöönpanokelvottomia useissa samanlaisissa tilanteissa tai kokonaisessa portfoliossa, jossa on perustellusti noudatettu vastaavaa prosessia luottokelpoisuuden arvioinnissa. Kyseessä olisi käytännössä kannattavan liiketoiminnan perusedellytysten menetys.

Valvontaviranomaisilla on kattavat mahdollisuudet valvoa luotonantajien toimintaa ja määrätä hallinnollisia seuraamuksia mahdollisista luottokelpoisuuden arvioinnin rikkomuksista. Luottopäätössäännöt ovat tyypillisesti liikesalaisia, joten niiden saattaminen muiden ulkopuolisten tahojen kuin valvontaviranomaisten arvioitavaksi olisi liikesalaisuuden suojan kannalta ongelmallista. Näin ollen tarkoituksenmukaisinta olisi, että luottokelpoisuuden arvioinnin rikkomuksia arvioisivat ainoastaan valvontaviranomaiset. Näin myös todennäköisesti vältettäisiin se, että moninaiset tuomioistuinten tai riidanratkaisuelinten yksittäistapauksittaiset tulkinnat oikeantasoisesta luottokelpoisuusarviosta synnyttäisivät epäselvyyttä siitä, mitä huolelliselta luottokelpoisuusarviolta vaaditaan.

Jos sopimusoikeudellisesta seuraamuksesta säädetään, tulisi lainkohdan perusteluihin sisältyä maininta siitä, että sopimusoikeudellinen seuraamus luotonantajalle ei voi tulla kyseeseen tilanteissa, joissa kuluttaja on antanut vääriä tietoja luottohakemuksessa.

2.4 Rekisteröintivelvollisuuden laajennus

-

2.5 Muut huomiot

KSL 7:6 Luottokustannukset ja korko

Ehdotuksen mukaan luottokustannuksilla tarkoitetaan luotonantajan tiedossa olevien, kuluttajaluottosuhteen yhteydessä kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää. Luottokustannuksiin luetaan myös luottosopimukseen liittyvien vakuutusten ja muiden kuluttajalle yhdessä luottosopimuksen kanssa tarjottujen palveluiden

(lisäpalvelu) kustannukset, jos lisäpalvelua koskevan sopimuksen tekeminen on edellytyksenä luoton saamiseksi markkinoiduin ehdoin. Luottokustannuksiin ei lueta notaarikuluja.

Ehdotetun lainkohdan perusteluissa todetaan, että ehdotetuilla sanamuotomuutoksilla ei ole asiallisesti tarkoitus muuttaa oikeustilaa siitä, mikä se voimassa olevan lain mukaan on.

Katsomme, että säännöksen ja sen perusteluiden nojalla ei ole selvää, missä tilanteessa kustannus lisäpalvelusta, josta sopiminen ei ole edellytyksenä luoton saamiseksi markkinoiduin ehdoin, luetaan luottokustannukseksi. Perusteluihin lisätyt viittaukset unionin tuomioistuimen tai korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöön eivät ole omiaan lisäämään säännöksen selvyttä. Tulkinnanvaraisuuden minimointi edistäisi kuluttajien tasapuolista kohtelua luottomarkkinoilla.

Se, että luotonantajan tiedossa on esimerkiksi luotonantajan hinnastossa olevat hinnat, ei tarkoita sitä, että luotonantaja jokaisen velallisen osalta tietää, mitä lisäpalvelua kukin velallinen tulee hyödyntämään luottoaikana ottaen huomioon se, että luottosopimus voi olla hyvinkin pitkäaikainen. Luottotuotteeseen liittyvä lisäpalvelu ei välttämättä liity erottamattomasti luottosuhteeseen liittyvien velvoitteiden täyttämiseen (esim. luottokortteille tyypilliset lisäpalvelut), joten palkkioita tällaisista palveluista ei tulisi huomioida luottokustannuksina. Sellaisia lisäpalveluita, jotka ovat velallisen valittavissa, ei tulisi ylipäättään laskea luottokustannuksiksi. Tämä on ollut myös vallitseva käytäntö todellisen vuosikoron laskennassa. On tärkeää, että todellisen vuosikoron laskennassa huomioidaan samat luottokustannukset kuin luottokustannuskaton laskennassa.

On myös kuluttajien edun mukaista, että kuluttajille voidaan tarjota mahdollisimman kattavasti luottoja koskevia vapaaehtoisia lisäpalveluja, joita kuluttajat voivat harkintansa mukaan hyödyntää palkkiota vastaan. Nyt ehdotettu sanamuoto ja tulkinta saattaa johtaa tilanteeseen, jossa esimerkiksi kuluttajan ehdottamia laina-aikaisia muutoksia luottoon ei tehdä, koska muutoksella on kustannusvaikutus luotonantajalle mutta luotonantajalla ei ole mahdollisuutta periä palkkiota muutoksesta kuluttajalta. Esimerkkinä voidaan mainita esim. viitekoron muutos laina-aikana, josta seuraa luotonantajalle kustannus sekä manuaalista työtä. Liian laaja tulkinta siitä, mitkä lisäpalveluiden palkkiot luetaan luottokustannuksiksi, voi tarkoittaa kuluttajan näkökulmasta tarpeettoman joustamatonta luottosuhdetta.

3 Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

KSL 6a:10a Riittävät selvitykset

Riittäviä selvityksiä koskeva säännös jää epäselväksi. Laista ei ilmene riittävän selvästi, mitä täsmällisiä tietoja muiden ennakkotietojen lisäksi säännös velvoittaa elinkeinonharjoittajan kuluttajalle antamaan. Osa rahoituspalveluista on siinä määrin yksinkertaisia (esimerkiksi peruspankkipalvelut), että katsomme annettavien ennakkotietojen kattavan olennaiset tiedot.

KSL 6a:12a Peruuttamisoikeuden käyttäminen verkkorajapinnalla tehtyjen etäsopimusten yhteydessä

Peruuttamistoiminnon osalta mietinnössä viitataan useissa kohdin verkkorajapintaan ja todetaan seuraavasti: ”Peruuttamistoiminnon on sijaittava samalla verkkorajapinnalla, jonka kautta kuluttaja on sopimuksen tehnyt”. Vaatimus samasta verkkorajapinnasta on tässä yhteydessä toimimaton ratkaisu, joka aiheuttaisi tarpeetonta haittaa ja kustannuksia rahoitusalan toimijoille. Jos luottosopimus tehdään esimerkiksi selaimella tietyn verkkosivun kautta eikä verkkopankissa tai vastaavassa itsepalvelukanavassa, sääntelyn noudattamisen kannalta pitäisi olla riittävää se, että peruuttamistoiminnosta ja sen sijainnista ohjeistetaan joko kyseisellä verkkosivulla tai erikseen muulla viestinnällä sopimuksen syntymisen jälkeen ja itse peruuttamistoiminto voisi olla saatavilla itsepalvelukanavassa.

4 Vaikutusten arviointi

4.1 Kuluttajaluottodirektiivin täytäntöönpano

Velvollisuus tarjota paperista asiakirjaa ennakkotietojen toimittamisessa edellyttää järjestelmäkehitystä ja investointeja luotonantajilta. Sääntely on ristiriidassa yhteiskunnallisen kehityksen kanssa, eikä se vastaa näkemyksemme mukaan mihinkään todelliseen kuluttajansuoja- tai asiakastarpeeseen. Digitaaliset hakemusprosessit tulisi voida säilyttää täysin digitaalisina, koska lähtökohtaisesti kyseiseen prosessiin hakeutuu sähköistä asiointia suosiva asiakaskunta. Digitaalisen ja paperilla tapahtuvan viestinnän yhdistelmä ei ole järkevästi yhteen sovitettavissa keskenään.

4.2 Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

Arvioimme, että vastoin muistiossa esitettyä vaikutusarviota peruuttamistoiminnon kehittäminen verkkorajapinnoille aiheuttaa merkittävän kehityshankkeen ja kustannuksen.

5 Muut huomiot

Muut huomiot

Mietinnössä on todettu jäävän selvitettäväksi jatkovalmistelussa, tarvitseeko KSL 7:17a:n hintasääntelyn soveltaminen ulottaa jatkossa tili- tai luottorajan ylityksiin, liikennevälineen osamaksukauppaan tai asuntoluottoon. Tältä osin näkemyksemme on, että jäsenvaltiolle harkinnanvaraa antava kuluttajaluottodirektiivin 31 artikla ei edellytä hintasääntelyn laajentamista kyseisiin luottoihin eikä sille voida katsoa olevan tarvetta. Hintasääntelyn laajentamisen seuraukset olisivat monilta osin vahingolliset. Nykyisen soveltamisalapoikkeuksen piirissä olevat rahoitustuotteet eivät ole sellaisia, joka tyypillisesti aiheuttaisivat hallitsematonta ylivelkaantumista tai edellyttäisivät kuluttajien erityistä suojaamista korkeilta luottokustannuksilta. Kohdevakuudellisten luottotuotteiden korkotaso on usein varsin maltillinen vakuudettomiin kuluttajaluottoihin verrattuna.

Kunnioittavasti,

Nordea Bank Oyj

Sakari Wuolijoki Minna Hammar

Lakiasiaintojohtaja Head of Personal Banking Legal

Group Legal Finland Group Legal Finland

Salpakari Riina
Nordea Bank Oyj